

LA MORT DE MARIÀ MANENT VESTEIX DE NEGRE LA LITERATURA

El mestre dorm

L'escriptor Marià Manent ha mort al llindar dels 90 anys. La seua obra poètica, les excel·lents traduccions de clàssics anglesos i xinesos, els dietaris i un important treball crític, van participar dels millors moments del segle.

Xulio Ricardo Trigo

A l'inici d'un escrit sobre Joaquim Ruyra, ironitzava Marià Manent amb l'apel·latiu de *mestre* que es va utilitzar durant anys a l'hora de parlar de pintors o escriptors. Sí, «el mestre dorm», deia sempre la dona de Xènius als intempestius visitants. Ara, de sobte, no obstant la certesa que fa

temps ens embargava, Marià Manent, un home que sense empatx podríem anomenar com un dels mestres literaris d'aquest segle, ens ha deixat quasi tan plàcidament com ens va acompanyar durant la seua vida.

El divendres passat, un dia fred i boirós, Manent va ser enterrat al cementiri vell del Poblenou, en l'antic panteó de la família. Abans, la cape-

lla ardent, instal·lada en la seua casa del carrer Craywinckel, havia vist passar la quasi totalitat dels seus amics i coneguts. Aquest *home de lletres*, que va merèixer en 1985 el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, es deixava anar en el llindar dels 90 anys, víctima d'un irreversible càncer d'ossos.

Una vida sense estridències

Una de les coses que més ens pot ajudar a l'hora de capbussar-nos en l'obra de Marià Manent, és comprendre la seua actitud vital. S'ha dit que romania sempre en el rerefons, i era ben cert, això. Tranquil i poc amant de les estridències, potser pel seu origen pagès —els seus avantpassats eren de Sant Pere de Premià, al Maresme—, va desenvolupar des de molt jove una enorme voluntat de treball, aspecte que no

Narrar la vida

Si una de les funcions d'un escriptor és narrar la vida, tant la que gira al seu voltant com la pròpia, mera conseqüència, molts escullen fer-ho amb un tipus de literatura que en els últims temps anomenen «literatura del jo». Biografies, reculls de cartes, diaris i dietaris, mouen l'interès del lector i el fan comprendre els tresors que tan sovint l'escriptor amaga, encara que siga temporalment.

Els companys de viatge de Marià Manent van ser també uns excel·lents narradors del jo; cal llegir només els poemes-dietari de Foix, tota l'obra de Pla, les obres crítiques, però tan personals, de Carner, de Riba. L'autor d'*El vel de Maia* no seria menys en la pràctica d'aquest gènere, per a molts la seua dedicació més intensa. Manent hi recollia experiències de tota mena, demostrant en tot moment l'altura del seu discurs intel·lectual.

Però n'hi ha més, ja que els seus dietaris demostren que la seua poesia respon a tota una idea de l'univers humà, que la seua estètica acurada no perseguia només la bellesa, sinó també l'enteniment del que l'envoltava. Marcats per la Història, pel temps i per les lectures, comentades puntualment, els seus dietaris ens ajuden a comprendre l'home i el poeta, alhora que ens parlen d'un escriptor que va lliurar tot a la seua obra, sense que siga possible establir un punt on les dues facetes es bifurquen. □

Martí i Pol, Foix i Marià Manent.

un dels representants catalans en la reunió de demòcrates de l'estat espanyol a Munic el 1962, un compromís que podria semblar poc adient al seu tarannà habitual.

Una poètica exquisida

Tot i educar-se en el noucentisme, la poesia de Marià Manent, influïda per la poesia europea, derivaria ben aviat cap al simbolisme. Amb gran elegància, buscava l'essencialitat, però sense que això el duqués vers una poesia freda i nua; la seua postura naturalista i passional li ho impedia.

Però si hi ha un aspecte que marca la seua escriptura és la precisió, la íntima necessitat de dur a terme una «obra ben feta», encara que això el limitara a uns pocs llibres; la precisió, el rigor verbal, la selecció incessant de les paraules, el convertien, com ha dit Jaume Bofill i Ferro, en el «mestre indiscutible del vers català». Es poden discutir els resultats, l'interès dels seus temes; però també és cert que ell mateix aspirava a fer una «poesia discreta, confidencial».

Llibres com *La branca* (1918), *La collita en la boira* (1920) —de la primera època noucentista— o *L'ombra i altres poemes* (1931) i *La ciutat del temps* (1961), ens donen notícia d'un procés de creació llarg i treballós, però també ens diuen que Marià Manent no escrivia sinó quan era del tot imprescindible, quan calia fer de veritat poesia.

Una obra total

Per accedir de forma sencera a l'obra del poeta, cal parar esment en altres tasques que omplen la seua escriptura, tot fent que els diferents gèneres que va practicar es complementen ineludiblement. Potser és més apreciada per molts la seua tasca de traductor; Manent va traduir quasi sense descans, convençut que la literatura catalana necessitava l'alè dels grans poetes; les seues versions de Keats, Blake, Yeats, Dylan Thomas, Emily Dickinson, entre moltes d'altres, van prolongar la curiositat vers la poesia anglosaxona que Carner havia encetat.

anava gaire lluny de les consignes noucentistes, moviment on faria el seu aprenentatge durant els primers anys del segle.

Aquesta primera època es veuria més tard com un dels temes fonamentals de la seua escriptura: els ambients familiars, els paisatges de Sant Pere de Premià, Samalús, a l'Alt Vallès, Viladrau... Manent bastiria amb el seu entorn i, sobretot, amb l'entorn inicial, un món propi i riquíssim que travessaria les seues millors creacions.

El seu tarannà recollit i pacient no li impediria, però, participar en algunes de les empreses literàries més importants de l'època; fins i tot la seua activitat en aquest sentit arribà a aturar la tasca pròpia. Així, entre 1925 i 1927 el trobem dirigint la *Revista de Poesia*; més tard, col·laborant activament en *Quaderns de Poesia* (1935-1936), o representant el PEN Club Català a Edimburg en 1934. A més, va ser

DOMÈNEC LUMBERT

Un moment del funeral del «mestre».

Sempre a la recerca de la bellesa, i a més com una manera subtil i reeixida d'ampliar la seua obra poètica, va dirigir els seus esforços cap a dues vessants molt concretes. Una, les traduccions d'anglesos amb la idea de la divulgació d'obres fonamentals; dos, les traduccions xineses, per on caminaria d'una manera més lliure, tot tractant-les com a obra pròpia.

Però aquest desplegament intel·lectual no acabaria aquí, ja que Manent va ocupar-se, també, de traduir aquells assajos crítics i teòrics dels autors tra-

duïts, desenvolupant alhora una tasca crítica pròpia —i sovint també en els llindars de la creació— on va demostrar l'ampli abast de lectures que posseïa.

Amb la desaparició de Marià Manent es tanca tot un cicle literari, i sembla quedar lluny el model d'home curiós, interessat per la cultura com a globalitat. Una gran pèrdua que ha de generar la lectura o relectura dels seus escassos llibres, on trobarem, sense cap dubte, més d'una sorpresa. □

ra de Manent: «Era una persona educadíssima, d'una escola molt amable que cridava i contestava tothom. El recordaré sempre amb una presència elegant, esvelta, molt ben posada.»

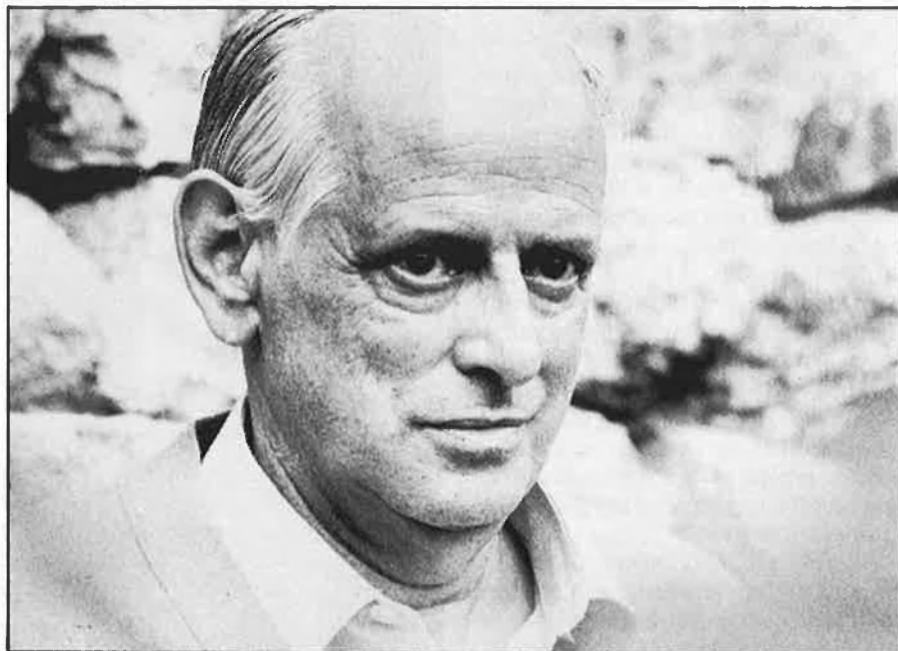
Josep Piera —que comparteix amb el també poeta i assaïsta **Alex Susanna** una admiració per Manent que ve d'anys— confessa que «més que de la seva poesia, cal parlar de la seva obra, del conjunt. Era una figura literària total... Un gran prosista, un extraordinari traductor. Poeta i traductor són dues facetes indestruïbles d'una figura de la seva magnitud. Ell a soles representa una tradició cultural, i a mi m'interessa aquesta figura global.»

Segons el barceloní **Jaume Subirana**, la seva activitat literària és conseqüència directa d'aquesta actitud personal: «Manent és poeta, traductor i autor d'una extraordinària prosa de dietari, però aquests fets no deixen de ser-li, d'alguna manera, externs. Manent és, per damunt de tot, una actitud de fons que impregna alhora la seva obra i la seva persona: una actitud serena, ele-

ELS ESCRITORS PARLEN DE L'OBRA DE MARIÀ MANENT

Una figura literària total

Reduïda en volum, mesurada i distanciada en el temps, l'obra de Marià Manent desperta avui segures i meditades unanimitats. Valoracions i lloances al voltant d'una feina que es va moure sempre dins els límits d'una trajectòria silenciosa. Obra i actitud personal es confonen sovint.

A l'esquerra, Josep Piera pensa que, més que de la seva poesia, cal parlar de la seva obra, del conjunt. A la dreta, Blai Bonet remarca que en les traduccions de l'anglès, Manent era un veritable mestre.

R. Aymerich/I. Roch/X. R. Trigo

Sense haver-lo tractat massa, jo l'havia conegut personalment —conta el poeta rossellonès Jordi Pere Cerdà—. Era un home molt discret, d'una discreció que va molt lligada al sentit íntim de la seva poesia. Va fer un vol per la muntanya i d'ací sortí el poema «Mercat de Sallagosa», que recordo molt bé. Era un home que no creava massa rebombori allà on era.

No sé com explicar-ho: era un home que no estava, sinó que *passava*.»

Jordi Pere Cerdà va conèixer Manent en la dècada dels cinquanta —«mala època per a la poesia rossellonesa, gairebé ens moviem dues persones»— i pensa que «d'obra de Manent, com la de Garcés, aquesta obra tan estudiada i refinada, s'haurà de seguir fent, perquè és posar allò que s'escriu en un sentit més elevat.»

L'escriptor saforenc **Josep Piera** es mostra també impressionat per la figu-

gant des de la senzillesa, agraïda i conciliada amb l'entorn i amb els homes. Una actitud potser d'un altre temps que, ben segur, trobarem a faltar ara que ell no hi és.»

El compromís de la traducció

L'evidència que no n'hi ha prou amb la creació, que la recuperació i l'assimilació d'altres literatures és de vital importància per a una cultura petita i ofegada, converteix les traduccions